

Good practices voor het omgaan met uitdagend gedrag in de klas

Uitdagend gedrag van leerlingen is een van de grootste vraagstukken voor leraren in het basisonderwijs. Het gaat hierbij om externaliserend gedrag, gemotiveerd door (het ontbreken van) vervulling van de psychologische basisbehoeften. Lector Linda van den Bergh (Fontys OSO) en docent Lieke Jacobs (Basisschool Het Mozaïek in Heeswijk) presenteren tijdens het NRO-congres 'good practices' als handvatten om hiermee om te gaan.

Door Evi Kaasjager en Kevin Mol

Toen Van den Bergh begon met haar onderzoek, bleek dat er veel kennis beschikbaar was over uitdagend gedrag. Het toepassen van die kennis vinden veel leerkrachten echter erg lastig. Dit komt onder andere door de complexiteit van de situaties. Door twaalf leerkrachten die het omgaan met uitdagend gedrag beheersen als voorbeeld te gebruiken, hoopt ze andere leerkrachten te stimuleren en inspireren. Mede-presentator Jacobs is een van deze 'good practices' uit het basisonderwijs, aangedragen door haar directeur.

De psychologische basisbehoeften (Ryan & Deci 2000), voor veel mensen die werkzaam zijn in het onderwijs bekend, worden nog even aangehaald: elke leerling heeft behoefte aan autonomie, competentie en relatie. Professioneel handelen van de leerkracht is daarop van grote invloed. Door kinderen te motiveren, vertonen deze minder uitdagend gedrag. Succesvol kenmerkend gedrag van leerkrachten op dat vlak is geanalyseerd door het maken van filmbeelden (door onderzoekers), het maken van woordwebben (door leerlingen) en STARR-reflecties (door de leerkracht zelf). Dit zal gecombineerd worden aangeboden in een digitale leeromgeving, die openbaar toegankelijk zal zijn voor alle leraren en opleiders.

De aanwezigen in de zaal wordt gevraagd een top-tien van eigenschappen te bedenken die een goede juf of meester (volgens kinderen) zou moeten hebben. Het meeste kwam overeen met de antwoorden die kinderen daadwerkelijk hebben gegeven. Om een voorproefje te geven van wat we in de digitale leeromgeving kunnen gaan verwachten, toont Jacobs drie filmpjes die bij haar in de klas zijn opgenomen. Het gaat om situaties waarin ze duidelijk ondersteuning biedt op het gebied van autonomie, structuur en betrokkenheid. Deelnemers krijgen de vraag welk bewust handelen van Jacobs ze denken te herkennen, waarna vervolgens het filmpje nog eens wordt afgespeeld – maar dan met de onderbouwing van Jacobs voor haar handelen.

De gefilmde situaties brengen veel positieve reacties teweeg bij de aanwezigen. Vooral Jacobs' uitspraak bij het groepjes maken 'Je hoeft niet ieders vriend te zijn, maar je moet wel vriendelijk zijn tegen iedereen' oogst veel lof. Leerkrachten en studenten worden op ideeën gebracht: 'Hoe kan ik dit zelf doen?' Van den Bergh en Jacobs geven ruimte voor discussie en feedback. Hun enthousiasme en openheid werken aanstekelijk.

Het analyseren van succesvol handelen van leerkrachten bij het omgaan met uitdagend gedrag is slechts de eerste stap in het onderzoek van Van den Bergh. In het vervolgonderzoek, dat in oktober 2019 afgerond moet zijn, richt ze zich op de overdraagbaarheid van de succesfactoren van de goede voorbeelden. Wat zijn effectieve manieren om binnen een school van en met elkaar te leren van good practices, en hoe kunnen ze worden opgenomen in de opleiding van nieuwe leraren? Wij zijn heel benieuwd naar de uitkomst!

[« Terug naar alle reportages](#)